



ČESKÉ NÁRODNÍ OBROZENÍ

Situace v habsburské říši

- České národní obrození odstartoval císař Josef II.
- Když zrušil nevolnictví(1781), začalo se do měst stěhovat česky mluvící obyvatelstvo z venkova a lidé mohli bez souhlasu vrchnosti dát svoje ratolesti na řemeslo nebo dokonce studovat.



- V té době vládli Habsburkové Čechám nepřetržitě už nějakých 250 let.
- Šlechtu tvořily katolické rody z ciziny, měšťané se samozřejmě snažili šlechtě (a bohatým cizincům) přiblížit, a tak bylo slyšet **němčinu** stále více. (**germanizace**)
- **Český jazyk** se pomalu v habsburské monarchii dostával do pozadí – nemluvílo se jím na úřadech, nemluvílo se jím ve školách a méně se psalo i českých knih.
- Němčina válcovala češtinu, kde mohla, češtinou se opovrhovalo.
- Počátkem 19. století mluvil česky jen nevzdělaný vesnický lid a chudí lidé ve městech. Kdo byl trochu vzdělanější, mluvil německy.

Národní buditelé

- A najednou se začali objevovat lidé, kteří se snažili dokázat, že čeština je jazyk stejně dobrý jako jazyky ostatní
- Těmto lidem říkáme vlastenci, protože vystupovali na obranu české vlasti, nebo také národní buditelé, protože probouzeli český národ.

Národní buditelé

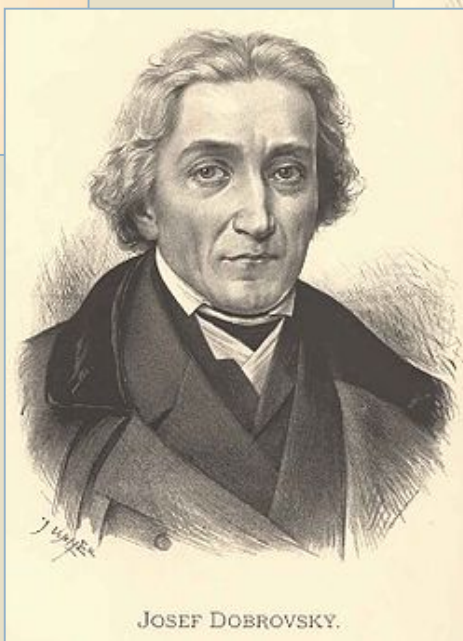


Karel Havlíček Borovský
K. Havlíček Borovský

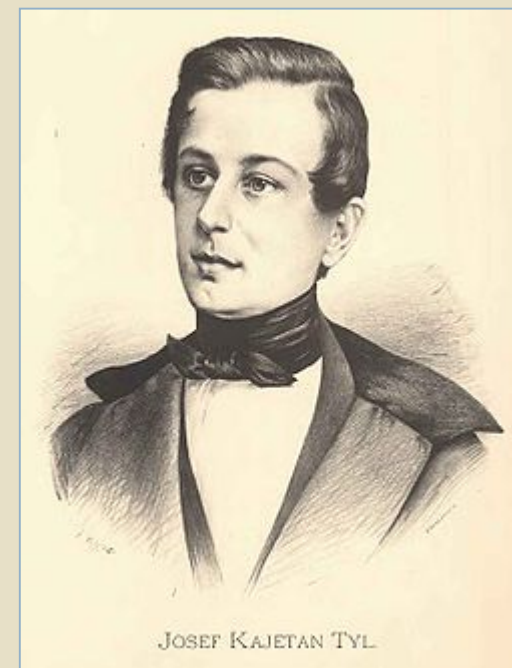
SLAVNÝ PUBLICISTA ČESKY, POLITIK A SPISOVATEL.
ROD. 20. 12. 1819 V B. JAROM. 18. 11. 1875 V PRAZE.



FRANTISEK PALACKÝ.



JOSEF DOBROVSKÝ.



JOSEF KAJETAN TYL.

Česká expedice

- Začaly se psát české knihy. Do češtiny se překládaly knihy z jiných jazyků.
- V Praze bylo založeno první české knihkupectví a vydavatelství, které se nazývalo **Česká expedice**.
- Tam se tiskly i prodávaly české knihy, kalendáře i noviny.

Česká expedice



Divadlo Bouda

- K šíření češtiny přispívalo i **divadlo**. Na dnešním Václavském náměstí v Praze (dříve Koňský trh) byla postavena dřevěná budova, které se říkalo Bouda. Zde se hrály **divadelní hry v češtině**.



Takhle viděl tehdy ještě Koňský trh Vincenc Morstadt v roce 1840 od Koňské brány.

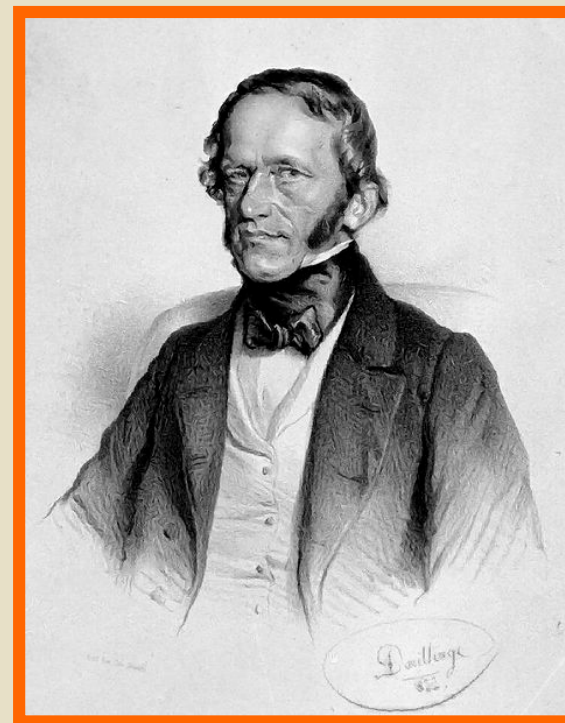
Kočovní loutkáři

- Na venkov začali zajíždět kočovní loutkáři s českými hrami.
- V té době se zrodila známá loutková postavička **Kašpárka**, kterou vymyslel slavný loutkář **Matěj Kopecký**



František Palacký

- Malý František mezi jedenácti sourozenci dost vyčuhoval – ne výškou, ale rozumem. Byl to zkrátka malý génius. Nejenže sedával u svého tatínka učitele ve škole, ale také se naučil sám číst a v pěti letech už přečetl bibli od začátku až do konce a pamatoval si celé pasáže z paměti. Protože měl téměř absolutní paměť, nemusel by hnout ani prstem, ale to Franta ne – dřel a dřel. Přijde vám to normální?



Tipněte si, které řeči Palacký ovládal.

- češtinu
- italštinu
- němčinu
- francouzštinu
- ruštinu
- latinu
- maďarštinu
- řečtinu
- angličtinu
- staroslověňštinu
- portugalštinu

Tipněte si, které řeči Palacký ovládal. (řešení)

- češtinu
- italštinu
- němčinu
- francouzštinu
- ruštinu
- latinu
- maďarštinu
- řečtinu
- angličtinu
- staroslověňštinu
- portugalštinu

Ovládal všechny uvedené jazyky

A teď další test.

Tipněte si odkud se na vás mračí historik Palacký.

z tisícikoruny

z pětistovky

z dvoustovky



Výběr z literárních tvorby Františka Palackého

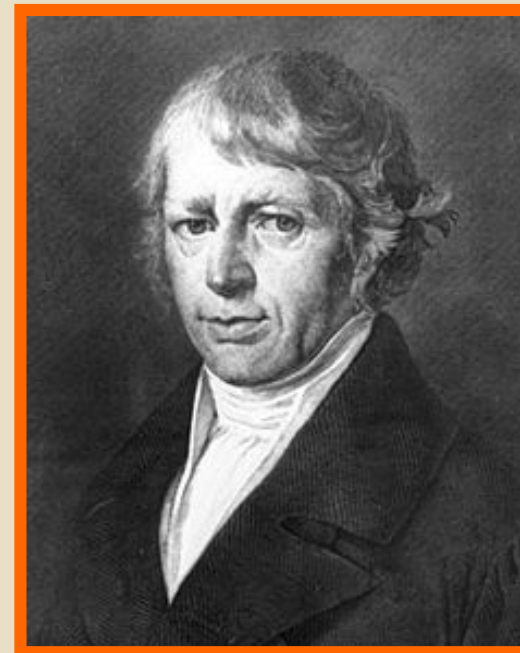
Dějiny národu českého
v Čechách i v Moravě

Staří letopisové
čeští

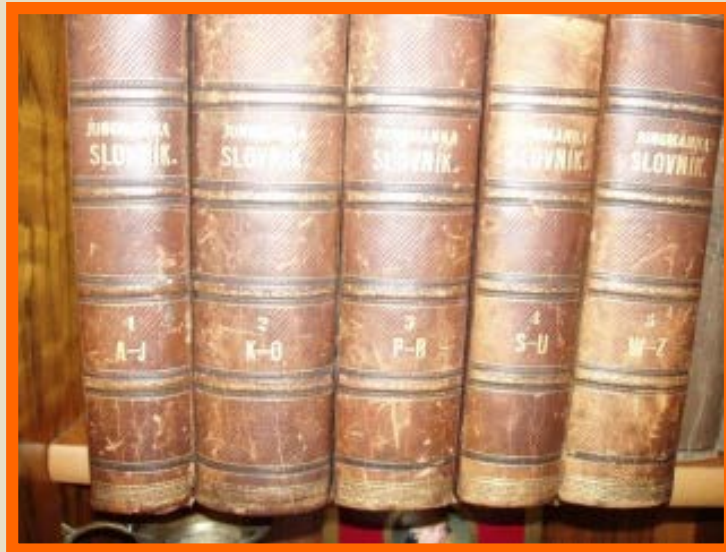
Počátkové českého
básnictví

Josef Jungmann

- Josef Jungmann se narodil jako šesté dítě z deseti v rodině ševce v Hudlicích.
- Původním povoláním byl učitel.
- Básník, překladatel, jazykovědec, historik a organizátor kulturního života



- Jungmannovým životním dílem byl **Slovník česko-německý**. „Tichý génius“ (jak mu říkali) v něm shromáždil 120 tisíc českých slovíček – bez počítače, jen s brkem, inkoustem a papírem.



Josef Jungmann a nová slova

- Svět se rychle vyvíjel, všude se používala němčina, a tak český jazyk trochu zaspal dobu – k německému slovu kromě zkomoleniny nebylo co přiřadit.
- Jungmann zavedl slova dnes tak normální, že nás těžko napadne, že před ním dříve neexistovala.
- rostlina
- plod
- látka
- kyselina
- čtverec
- trojúhelník
- časopis
- názor
- podstatné jméno

V obrozenecké době zde byla také partička **brusičů českého jazyka**, která vymýšlela nová česká slova hlava nehlava. Ještě, že se jejich slova neuchytila.

1. **ránokladka**
2. **čistonosoplena**
3. **pyskočistec**
4. **podnosnice**
libočudná
5. **knihovtipník**
6. **jezlín**
7. **rokodník**
8. **stehnožka**
9. **zelenochrupka**
10. **citoň**

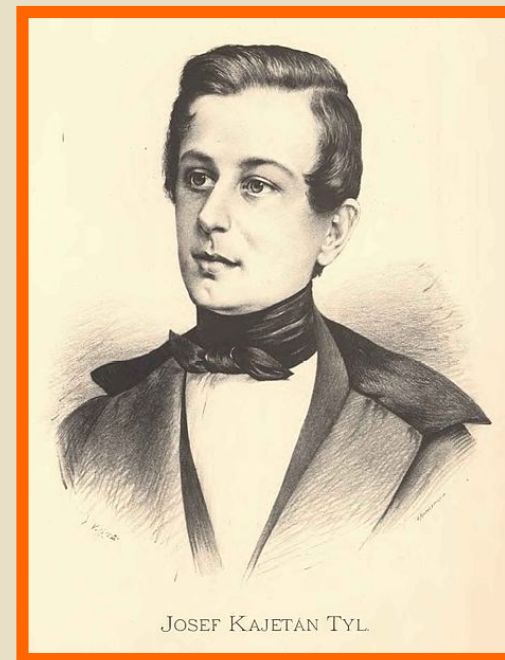
- A) **cigareta**
- B) **salát**
- C) **ubrousek**
- D) **náplast**
- E) **šunka**
- F) **nos**
- G) **talíř**
- H) **kapesník**
- I) **student**
- J) **kalendář**

No schválně, zkuste se trefit a přiřadit je správně k těm současným.

1D, 2H, 3C, 4A, 5I,
6G, 7J, 8E, 9B, 10F

Josef Kajetán Tyl

- Český **dramatik**, režisér, **herec**, překladatel, divadelní kritik, **spisovatel a novinář**.
- Hrál a řídil divadlo v Praze, vydával **časopis Květy**, psal divadelní hry.
- Mnohé se hrají dodnes:
Strakonický dudák
Paní Marjánka, matka pluku
Tvrdohlavá žena



- V jeho hře **Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka** poprvé zazněla píseň

Kde domov můj (1834)

- Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se stala součástí československé státní hymny.
- Po rozpadu Československa je od roku 1993 českou státní hymnou.



Kde domov můj

Slova: Josef Kajetán Tyl

Hudba: František Škroup

Andante con moto. *M. M.* ♩ = 88.

Violino *pp*
Corno *pp*
Corno *dimin.*

Kde domov můj! Kde domov

pp
můj!
1. Voda hučí po lučinách bory šumí po skalinách, vsade
2. Vraji zndšlí Bohumil m' duše outlé vtěle čím, mysl

pp
1. stavi se jara květ zemskej ráj, to na pohled! a to jest ta krásna,
2. ja = snou, znika zdar, a tu si = lu vzdoru zmar to je Čechů slavně

pp *Violino d.*
1. zeme zeme česká domov můj! zeme česká domov můj!
2. plomě, mezi Čechy domo můj! mezi Čechy domov můj!

pp *dimin.*

1^{ra} *2^{da}*

V Praze, dne 1^{ho} Srpna 1860
F. Škroup

Kde domov můj

- *Kde domov můj, kde domov můj. Voda hučí po lučinách, bory šumí po skalinách, v sadě skví se jara květ, zemský ráj to na pohled! A to je ta krásná země, země česká, domov můj, země česká, domov můj!*
- *Kde domov můj, kde domov můj. Znáte v kraji bohumilém duše outlé v těle čilém, mysl jasnou, znik a zdar a tu sílu, vzdoru zmar? To je Čechů slavné plémě, mezi Čechy domov můj, mezi Čechy domov můj!*

Zopakuj si.

- Jaké důvody vedly osvícenské panovníky k zavedení němčiny jako úředního jazyka?
- Vysvětli pojem NÁRODNÍ OBROZENÍ.
- Vzpomeneš si, kdo byli národní buditelé? Dokážeš nějaké vyjmenovat?
- Poznáš je podle obrázku?



Josef Jungmann



František Palacký



Josef Kajetán Tyl



**Kašpárek
Matěje Kopeckého**